

Rozkład materiału nauczania z planem wynikowym „Żyję i działam bezpiecznie” dla szkół ponadpodstawowych

Temat lekcji i liczba godzin	Treści nauczania	Wymagania edukacyjne (kategoria celów)		Punkty podstawy programowej
		podstawowe (P)	ponadpodstawowe (PP)	
		Uczeń:	Uczeń:	
1. Alarmowanie i ewakuacja 2 h	<ul style="list-style-type: none"> System wykrywania i alarmowania, aplikacje systemów ostrzegania o zagrożeniach lokalnych Rodzaje alarmów i sygnałów alarmowych Zasady zachowania się po ogłoszeniu alarmu Ewakuacja w szkole – ogólne zasady ewakuacji z budynków Ewakuacja ludności, zwierząt i środków materiałowych Zasady zaopatrzenia ludności ewakuowanej w żywność i wodę Przeciwdziałanie panice 	<ul style="list-style-type: none"> informuje, z jakich systemowych źródeł otrzyma informacje o zagrożeniach definiuje i rozpoznaje rodzaje alarmów i sygnałów alarmowych charakteryzuje zasady zachowania się ludności oraz zna miejsca ukrycia się po ogłoszeniu poszczególnych alarmów; opisuje kluczowe elementy szkolnej instrukcji ewakuacji: <ul style="list-style-type: none"> sygnały drogi ewakuacji, wyjścia ewakuacyjne miejsce zbiórki ewakuowanej ludności zasady zachowania się podczas ewakuacji ze szkoły (internatu) uczestniczy w próbnej ewakuacji zna zasady zachowania się w sytuacji zagrożenia przy użyciu akronimu uciekaj, schowaj się, walcz (3F) 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zasady ewakuacji ludności i środków materiałowych potrafi zainstalować w telefonie komórkowym dostępny w miejscu zamieszkania system ostrzegania o lokalnych zagrożeniach opisuje sposoby postępowania w przypadku odcięcia dróg ewakuacyjnych 	II.3.1. II.3.2. II.3.3. II.3.4. II.3.5. II.1.10 II.1.11 II.1.14.
R. 1. Podstawy pierwszej pomocy				
2. Podstawowe wiadomości z zakresu	<ul style="list-style-type: none"> Obowiązek (prawny i moralny) udzielania pierwszej pomocy Łańcuch przeżycia 	<ul style="list-style-type: none"> podaje definicję i wymienia cele oraz zadania pierwszej pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie podejmowania działań z zakresu udzielania pierwszej pomocy przez świadka zdarzenia; przedstawia jego rolę 	III.1. III.2. III.3.

<p>pierwszej pomocy</p> <p>1 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rola układu oddechowego, układu krążenia i układu nerwowego w utrzymywaniu podstawowych funkcji życiowych • Stan nagłego zagrożenia zdrowotnego, przyczyny szybkiego pogorszenia stanu zdrowia lub zagrożenia życia • Aplikacje telefoniczne przydatne w ratownictwie • Apteczka pierwszej pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia działania z zakresu pierwszej pomocy • opisuje rolę układów: oddychania, krążenia i nerwowego w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu • potrafi rozpoznać osobę w stanie zagrożenia życia : • wyjaśnia pojęcie „stan zagrożenia życia” • wskazuje przyczyny i okoliczności prowadzące do szybkiego pogorszenia stanu zdrowia lub zagrożenia życia • opisuje wyposażenie apteczki pierwszej pomocy; wymienia przedmioty, jakie powinny się znaleźć w apteczce, np. domowej, samochodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje następstwa zaburzeń czynności układów: oddychania, krążenia i nerwowego • wyjaśnia rolę układu nerwowego, układu krążenia i układu oddechowego w utrzymywaniu podstawowych funkcji życiowych 	<p>III.4. III.5. II.3.5.</p> <p>III.7. III.9. III.10 III.8.</p>
------------------------------------	--	--	---	---

<p>3. Postępowanie na miejscu zdarzenia</p> <p>1 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bezpieczeństwo: świadka, ratownika, poszkodowanych, miejsca zdarzenia • Środki ochrony osobistej dla ratownika • Bezpieczne zdejmowanie rękawiczek jednorazowych • Wzywanie profesjonalnej pomocy – numery alarmowe, treść komunikatu • Transport poszkodowanych • Wywiad SAMPLE 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zasady bezpiecznego postępowania w miejscu zdarzenia, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ○ unikania narażania własnego zdrowia ○ oceniania własnych możliwości ○ rozpoznawania potencjalnych źródeł zagrożenia w kontakcie z poszkodowanym ○ wskazywania sposobu zabezpieczenia się przed zakażeniem w kontakcie z krwią i płynami ustrojowymi – stosowania uniwersalnych środków ochrony osobistej • prawidłowo wzywa pomoc: <ul style="list-style-type: none"> ○ wymienia nazwy służb ratunkowych I podaje ich numery alarmowe ○ wyjaśnia, kiedy należy wezwać pomoc i w jaki sposób przekazać informacje o zdarzeniu • podaje przykłady zagrożeń w środowisku domowym, ulicznym i wodnym, przestrzeniach podziemnych, lasach 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zainstalować w telefonie komórkowym dostępny w miejscu zamieszkania system ostrzegania o zagrożeniach lokalnych • podaje przykład aplikacji na telefon komórkowy wspierającej udzielanie pierwszej pomocy • przeprowadza wywiad ratowniczy SAMPLE • opisuje podstawowe sposoby transportu poszkodowanych z miejsc niebezpiecznych 	<p>II.3.5. III.9. III.4. III.6. III.7. III.8</p>
<p>4. Pomoc osobie nieprzytomnej</p> <p>2 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ocena przytomności poszkodowanego • Przyczyny i objawy utraty przytomności • Przewracanie poszkodowanego na plecy (jeśli leży w innej pozycji) • Udrażnianie dróg oddechowych • Ocena oddechu • Pozycja bezpieczna • Ochrona termiczna i kontrolowanie stanu poszkodowanego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zasady postępowania z osobą nieprzytomną: <ul style="list-style-type: none"> ○ wymienia objawy utraty przytomności ○ ocenia przytomność poszkodowanego ○ ocenia czynność oddychania u osoby nieprzytomnej (trzema zmysłami, przez okres do 10 sekund) ○ wyjaśnia mechanizm niedrożności dróg oddechowych u osoby nieprzytomnej ○ udrażnia drogi oddechowe rękoczynem czoło-żuchwa ○ układa osobę nieprzytomną w pozycji bezpiecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i opisuje poszczególne ogniwa łańcucha przeżycia • wymienia najczęstsze przyczyny utraty przytomności • wymienia typowe objawy zwiastujące/poprzedzające omdlenie 	<p>III.6. III.7. III.8. III.9. III.11.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Pierwsza pomoc w przypadku omdlenia 	<ul style="list-style-type: none"> ○ zapewnia osobie nieprzytomnej komfort termiczny • systematycznie ponawia ocenę oddychania u osoby nieprzytomnej 		
<p>5. Resuscytacja krążeniowo-oddechowa</p> <p>2 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Definicja resuscytacji krążeniowo-oddechowej • Przyczyny i typowe objawy nagłego zatrzymania krążenia (NZK) • Podstawowe zabiegi resuscytacyjne u dorosłych, dzieci i niemowląt (algorytm) • Obsługa automatycznego defibrylatora zewnętrznego (AED) 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje podstawowe czynności resuscytacji krążeniowo-oddechowej : <ul style="list-style-type: none"> ○ wyjaśnia pojęcie „nagle zatrzymanie krążenia”; wymienia jego oznaki ○ podaje przykłady zdarzeń, w których dochodzi do nagłego zatrzymania krążenia ○ opisuje algorytm podstawowych czynności resuscytacyjnych u osoby dorosłej z dbałością o własne bezpieczeństwo ○ wymienia warunki i czynniki zapewniające resuscytację wysokiej jakości ○ omawia uniwersalny algorytm postępowania w nagłym zatrzymaniu krążenia ○ wykonuje na manekinie uciski klatki piersiowej i sztuczne oddychanie samodzielnie i we współpracy z drugą osobą ○ opisuje zastosowanie automatycznego defibrylatora zewnętrznego (AED) ; wyjaśnia jego znaczenie dla zwiększenia skuteczności akcji resuscytacyjnej ○ opisuje algorytm podstawowych czynności resuscytacyjnych z użyciem AED 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jakich sytuacjach można przeprowadzić resuscytację z wyłącznym uciskaniem klatki piersiowej • opisuje algorytm podstawowych czynności resuscytacyjnych u niemowląt i dzieci praktycznie wykorzystuje automatyczny defibrylator AED w sytuacjach symulowanych 	III.12

<p>6. Ciało obce w organizmie</p> <p>1 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pierwsza pomoc w przypadku zadławienia u dorosłych • Pierwsza pomoc w przypadku zadławienia u niemowląt i dzieci • Zapobieganie zadławieniom u dzieci • Ciało obce w: <ul style="list-style-type: none"> ○ oku ○ uchu ○ skórze • Opatrywanie rany z ciałem obcym 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje podstawowe czynności pierwszej pomocy w zadławieniu : <ul style="list-style-type: none"> ○ wyjaśnia pojęcie i mechanizm zadławienia ○ omawia schemat postępowania w przypadku zadławienia ○ wykonuje na manekinie rękoczojny ratunkowe w przypadku zadławienia ○ wymienia przykłady działań zapobiegających zadławieniu u małych dzieci ○ opatruje rany z ciałem obcym 	<ul style="list-style-type: none"> • proponuje działania zapobiegające zadławieniu w typowych sytuacjach życia codziennego • opisuje działania ratownicze w przypadku ciała obcego w oku, uchu, nosie 	<p>III.13</p>
--	--	---	---	---------------

<p>7. Tamowanie krwotoków</p> <p>2 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rodzaje ran i krwotoków • Wstrząs krwotoczny • Opatrunki osłaniający i uciskowy w obrębie różnych części ciała • Bandażowanie • Środki zastępcze służące do opatrywania ran 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia metody zapewnienia bezpieczeństwa własnego, osoby poszkodowanej i otoczenia w sytuacjach symulowanych podczas zajęć • opisuje metody udzielania pierwszej pomocy w urazach kończyn • wykonuje opatrunek osłaniający na ranę w obrębie kończyny • proponuje zastosowanie zastępczych środków opatrunkowych • opisuje zagrożenia dla życia związane z utratą dużej ilości krwi w krótkim czasie (wstrząs) • omawia zasady postępowania przeciwwstrząsowego • zna zasady pierwszej pomocy w sytuacji wystąpienia zagrożenia z użyciem broni konwencjonalnej: <ul style="list-style-type: none"> a) zna definicję masywnego krwotoku, b) stosuje stazę taktyczną, c) umie zatamować krwotok przy pomocy opaski improwizowanej, d) potrafi zatamować krwotok przy użyciu opatrunku uciskowego, potrafi zatamować krwotok z trudno dostępnych miejsc: pachy, pachwiny, szyja 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje podstawowe opatrunki osłaniające w obrębie głowy i tułowia • zakłada opatrunek uciskowy na rany w obrębie głowy i tułowia • omawia okoliczności i sposób zakładania opaski uciskowej 	<p>III.6. III.8 III.19</p>
<p>8. Urazy kości i stawów</p> <p>1 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Typowe objawy urazów kości i stawów • Opatrywanie złamań, skręceń i zwichnięć • Sposoby unieruchamiania kończyn za pomocą bandaża, chusty trójkątnej, dostępnych materiałów 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia objawy najczęstszych obrażeń narządu ruchu • opisuje metody udzielania pierwszej pomocy w urazach kończyn • omawia i stosuje zasady unieruchamiania złamań kości długich i stawów (zasada Potta) • w sytuacjach symulowanych prawidłowo unieruchamia kończynę po urazie w zastanej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia cel doraźnego unieruchamiania kończyny (ograniczenie ruchu, złagodzenie bólu, ograniczenie ryzyka pogłębienia urazu, umożliwienie bezpiecznego transportu) • opisuje przykłady powikłań wynikających z urazu kręgosłupa 	<p>III.6. III.8 III.14</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Postępowanie ratownicze w przypadku urazów kręgosłupa • Zapobieganie urazom przy pracy, w sporcie i podczas rekreacji 	<p>pozycji; wykorzystuje dostępny sprzęt do unieruchomienia złamanej kończyny</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia sytuacje, w jakich może dojść do urazów kręgosłupa • omawia zasady postępowania z poszkodowanymi, u których podejrzewa się urazy kręgosłupa • przedstawia metody przenoszenia poszkodowanych z urazem kręgosłupa • wymienia przykłady zapobiegania urazom w sporcie, w domu, pracy 		
9. Oparzenia i odmrożenia 1 h	<ul style="list-style-type: none"> • Oparzenia termiczne i chemiczne – okoliczności, objawy, pierwsza pomoc • Udar słoneczny i udar cieplny – objawy, pierwsza pomoc • Wychłodzenie i odmrożenie – przyczyny, pierwsza pomoc • Zapobieganie oparzeniom (środowisko domowe, małe dzieci) 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega udzielanie pierwszej pomocy w oparzeniach: <ul style="list-style-type: none"> ○ wyjaśnia pojęcie „oparzenie” ○ wymienia przyczyny i rodzaje oparzeń ○ omawia zasady postępowania w przypadku oparzenia termicznego ○ demonstruje metodę chłodzenia w przypadku oparzenia kończyn • opisuje typowe okoliczności i objawy wystąpienia udarów termicznego i słonecznego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady sposobów zapobiegania oparzeniom, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska domowego i małych dzieci • proponuje działania zapobiegające odmrożeniom i nadmiernemu wychłodzeniu organizmu • proponuje działania zapobiegające wystąpieniu udarów słonecznego i termicznego 	III.6. III.8 III.15

<p>10. Inne groźne przypadki</p> <p>2 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pierwsza pomoc w przypadku: <ul style="list-style-type: none"> ○ zawału serca ○ udaru mózgu ○ napadu padaczkowego ○ hipo- lub hiperglikemii ○ zatrucia (pokarmowego, gazem, środkami psychoaktywnymi, alkoholem, lekami) ○ tonięcia ○ porażenia prądem ○ ukąszenia ○ użądlenia ○ wstrząsu anafilaktycznego ○ astmy 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sposób udzielania pierwszej pomocy w przypadku : <ul style="list-style-type: none"> ○ zawału serca ○ udaru mózgu ○ napadu duszności ○ porażenia prądem ○ ukąszenia lub użądlenia ○ pogryzienia przez zwierzęta ○ napadu padaczkowego ○ hipo lub hiper glikemii • wyjaśnia, na czym polega udzielanie pierwszej pomocy we wstrząsie : <ul style="list-style-type: none"> ○ wymienia najważniejsze przyczyny wstrząsu ○ opisuje wynikające z niego zagrożenia ○ -stosuje zasady postępowania przeciwwstrząsowego (ułożenie, ochrona przed wychłodzeniem, wsparcie psychiczne poszkodowanego) • opisuje sytuacje, w jakich dochodzi do tonięcia; omawia zagrożenia związane z wodą • odtwarza etapy pomocy w podtopieniach; w sytuacji symulowanej podejmuje czynności pierwszej pomocy po wydobyciu poszkodowanego z wody (pozycja bezpieczna, zapobieganie zachłyśnięciu i wychłodzeniu) • rozumie, na czym polega udzielanie pierwszej pomocy w zatruciach : <ul style="list-style-type: none"> ○ omawia zatrucie tlenkiem węgla (czadem), lekami i środkami odurzającymi; wymienia ich objawy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak zapobiegać tonięciu i wypadkom w zbiornikach wodnych • omawia różnice między podtopieniem a utonięciem 	<p>III.6.</p> <p>III.8.</p> <p>III.16.</p> <p>III.17.</p> <p>III.18.</p>
---	--	---	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> ○ opisuje zasady bezpieczeństwa w pomieszczeniach skażonych tlenkiem węgla, gazami toksycznymi ○ w sytuacji symulowanej podejmuje prawidłowe działania wobec osoby, u której podejrzewa się zatrucie 		
R. 2. Zagrożenia i działania ratownicze				
<p>11. Rodzaje zagrożeń i ochrona przed nimi</p> <p style="text-align: center;">1 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zagrożenia czasu pokoju i czasu wojny • Klasyfikacja zagrożeń ze względu na podmiot (zagrożenia bezpieczeństwa osobistego i zbiorowego); źródła zagrożeń • Systemy zapewniające bezpieczeństwo wewnętrzne: Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy, Państwowe Ratownictwo Medyczne; rola i zasady funkcjonowania PSP i PRM • Zadania OSP, GOPR, TOPR, WOPR itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zagrożenia i ich źródła • rozróżnia zagrożenia czasu pokoju i zagrożenia czasu wojny • wymienia nazwy formacji służb działających na rzecz zwalczania skutków zagrożeń • wymienia elementy systemowych rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo państwa i obywateli (Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy –KSRG, Państwowe Ratownictwo Medyczne – PRM) • wymienia społeczne podmioty działające na rzecz zwalczania skutków zagrożeń 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę i zasady funkcjonowania Państwowej Straży Pożarnej oraz Państwowego Ratownictwa Medycznego • charakteryzuje działalność społecznych podmiotów ratowniczych, w tym: OSP, GOPR, TOPR • wyjaśnia zadania tych służb 	<p>I.1.8.</p> <p>I.1.10.</p> <p>II.1.3.</p> <p>II.1.4.</p> <p>II.1.5</p>

<p>12. Pożary</p> <p>1 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zagrożenia pożarowe w domu i szkole • Typowe zagrożenia zdrowia i życia w czasie pożaru • Postępowanie na wypadek pożaru • Rodzaje i zasady użycia podręcznego sprzętu gaśniczego • Sposoby gaszenia najczęściej występujących pożarów 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne przyczyny pożarów • opisuje zasady postępowania podczas pożaru • wymienia typowe zagrożenia zdrowia i życia podczas pożaru • charakteryzuje zagrożenia pożarowe w domu, szkole i najbliższej okolicy • wymienia rodzaje i zasady użycia podręcznego sprzętu gaśniczego • potrafi dobrać odpowiedni rodzaj środka gaśniczego w zależności od rodzaju pożaru (np. płonąca patelnia, płonący komputer) • rozpoznaje i opisuje sposób użycia podręcznego sprzętu gaśniczego • rozpoznaje znaki ochrony przeciwpożarowej • rozpoznaje znaki ewakuacji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady profilaktyki pożarowej • opisuje sposoby gaszenia (w zarodku) najczęściej występujących pożarów • omawia zasady troski o własne bezpieczeństwo podczas pożaru • opisuje sposoby postępowania osób odciętych przez pożar od dróg ewakuacji • wyznacza strefę bezpieczeństwa w sytuacji zagrożenia 	<p>II.1.7. II.1.10 II.1.12</p>
<p>13. Powodzie i inne zagrożenia naturalne</p> <p>1 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Typowe zagrożenia zdrowia i życia w czasie powodzi • Postępowanie na wypadek powodzi • Zagrożenie lawiną • Intensywna śnieżycy • Upały • Wichury 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia typowe zagrożenia zdrowia i życia podczas powodzi, pożaru i innych klęsk żywiołowych • wymienia główne przyczyny powodzi • opisuje zakres i sposób przygotowania się do planowanej ewakuacji • opisuje zasady postępowania podczas powodzi, śnieżycy, zejścia lawiny • wymienia przyczyny i objawy udarów słonecznego i ciepłego • proponuje odpowiednie działania zapobiegawcze i ratownicze wobec udarów termicznych • opisuje sposób przygotowania domu (obejścia) na nadciągające wichury 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady ewakuacji ludności i zwierząt z terenów zagrożonych • wyjaśnia zasady zaopatrzenia ludności ewakuowanej w wodę i żywność • uzasadnia potrzebę przeciwdziałania panice 	<p>II.1.7. II.1.10 II.1.11.</p>
<p>14. Zagrożenia terrorystyczne i cyberprzemoc</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pojęcie terroryzmu • Przykłady skutków użycia środków: chemicznych, biologicznych, wybuchowych 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje wybrane zjawiska społeczne (stany nadzwyczajne), opierając się na właściwej terminologii • wyjaśnia pojęcie terroryzmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęcia cyberprzemocy • opisuje procedury postępowania w przypadku jej wystąpienia 	<p>I.1.13. I.1.14. I.1.15.</p>

1 h	<ul style="list-style-type: none"> • Zasady zachowania w czasie ataku terrorystycznego • Cyberprzemoc • Zagrożenia w szkole • cyberzagrożenia w wymiarze cywilnym 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady skutków użycia środków: biologicznych, chemicznych i wybuchowych w ataku terrorystycznym • omawia zasady zachowania się w przypadku zdarzeń terrorystycznych (np. w razie wtargnięcia uzbrojonej osoby do szkoły, centrum handlowego) • wyjaśnia znaczenie cyberzagrożeń w wymiarze cywilnym i potrafi je rozpoznać oraz zna procedury postępowania w przypadku ich wystąpienia. • wymienia najczęstsze zagrożenia „przemocowe” występujące w szkole 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje niewłaściwe zachowania dotyczące cyberprzemocy; proponuje właściwą na nie reakcję 	
15. Zagrożenia promieniotwórcze i skażenia 1 h	<ul style="list-style-type: none"> • Oznaczenia substancji toksycznych i miejsc ich przechowywania • Zasady postępowania w przypadku awarii instalacji chemicznej, środka transportu lub rozszczelnienia zbiorników z substancjami toksycznymi • Wpływ środków promieniotwórczych na ludzi, zwierzęta, żywność i wodę • Zastępcze środki ochrony dróg oddechowych i skóry • Zabezpieczanie żywności i wody przed skażeniami • Zabiegi specjalne i sanitarne • Odkażanie, dezaktywacja, dezynfekcja, deratyzacja 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje znaków substancji toksycznych i miejsca ich ekspozycji • omawia wpływ środków promieniotwórczych na ludzi, zwierzęta, żywność i wodę • wymienia przykładowe materiały, jakie można wykorzystywać jako zastępcze środki ochrony dróg oddechowych i skóry • wymienia sposoby zabezpieczania żywności i wody przed skażeniami • wyjaśnia znaczenie pojęć: odkażanie, dezaktywacja, dezynfekcja, deratyzacja • wyjaśnia, na czym polegają zabiegi specjalne i sanitarne • potrafi omówić sposób użycia indywidualnego pakietu przeciwichemicznego i indywidualnego pakietu radioochronnego 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje znaki substancji toksycznych na pojazdach i budowlach • wyjaśnia zasady postępowania w przypadku awarii instalacji chemicznej, środka transportu lub rozszczelnienia zbiorników z substancjami toksycznymi oraz zna możliwości wykorzystania środków podręcznych i masek przeciwgazowych do ochrony ludzi przed szkodliwym wykorzystaniem toksycznych środków przemysłowych oraz bojowych środków trujących 	<p>II.1.9. II.1.13. II.1.14. II.2.1. II.2.2. II.2.3. II.2.4. II.2.5. II.2.6. II.2.7.</p>

<p>16. Wypadki i inne zagrożenia spowodowane działalnością człowieka</p> <p>1 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wypadki komunikacyjne • Katastrofy budowlane • Wyciek gazu z instalacji w budynku mieszkalnym • Znalezienie niewypału lub niewybuchu 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje obowiązki pieszego i kierowcy podczas przejazdu pojazdu uprzywilejowanego • opisuje postępowanie ratownicze w przypadku : <ul style="list-style-type: none"> ○ katastrofy budowlanej (zagruzowanie) ○ katastrofy przemysłowej ○ awarii komunalnej ○ wypadków i katastrof komunikacyjnych ○ znalezienia niewypału lub niewybuchu 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady najczęściej występujących okoliczności znalezienia niewypałów/ niewybuchów • opisuje prawidłowe zachowanie się kierowców na autostradzie, tworzących tzw. korytarz życia 	<p>II.1.7. II.1.14.</p>
<p>R. 3. System obronny państwa</p>				
<p>17. Bezpieczeństwo państwa</p> <p>1 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Geopolityczne, militarne i gospodarcze aspekty bezpieczeństwa państwa • Elementy składowe systemu bezpieczeństwa, jego instytucje • Zadania prezydenta, parlamentu i rady ministrów w dziedzinie obronności • Zarządzenia wydawane w związku z kryzysem, stany nadzwyczajne • Formacje służb mundurowych zapewniające bezpieczeństwo państwa • Zadania i kompetencje władz samorządowych w dziedzinie obronności • Świadczenia obywateli na rzecz obronności 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i uzasadnia geopolityczne, militarne I gospodarcze aspekty bezpieczeństwa państwa • wymienia zadania parlamentu, prezydenta, rady ministrów w dziedzinie obronności oraz elementy systemu obronnego państwa • rozróżnia zagrożenia czasu pokoju i zagrożenia czasu wojny • opisuje istotę oraz wymienia elementy składowe systemu bezpieczeństwa, jego poszczególne instytucje, charakter związków między nimi • podaje przykłady zarządzeń, jakie mogą wydać władze w związku z kryzysem • zna i wymienia nazwy formacji mundurowych układu pozamilitarnego państwa oraz wyjaśnia rolę i zadania tych służb w systemie bezpieczeństwa państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje wyzwania dla bezpieczeństwa indywidualnego i zbiorowego, kategoryzuje je, przypisuje im właściwe znaczenie w kontekście bezpieczeństwa lokalnego I bezpieczeństwa państwa • wymienia elementy składowe systemu bezpieczeństwa państwa, jego poszczególne instytucje, charakter związków między nimi • zna i wymienia rodzaje świadczeń obywateli na rzecz obronności oraz zadań i kompetencji władz państwowych i samorządowych w tym zakresie • opisuje podstawowe zadania zarządzania kryzysowego i jego istotę • wyjaśnia znaczenie pojęć siatki bezpieczeństwa i infrastruktury krytycznej • analizuje wybrane zjawiska społeczne (stany nadzwyczajne), opierając się na własnej terminologii 	<p>I.1.1. I.1.2. I.1.5. I.1.7. I.1.9. I.1.11. I.1.12</p>

<p>18. Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej</p> <p>1 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zadania, struktura, wyposażenie i uzbrojenie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej • Stowarzyszenia i organizacje działające na rzecz obronności • Wojska Obrony Cyberprzestrzeni 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zadania, strukturę oraz podstawowe uzbrojenie i wyposażenie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej • rozpoznaje podstawowe typy uzbrojenia • zna i określa zakres działania wybranych organizacji proobronnych, których definicję określa ustawa o obronie Ojczyzny, zwanych dalej organizacjami proobronnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • określa zakres działania wybranych stowarzyszeń i organizacji, jak: Liga Obrony Kraju, Polski Czerwony Krzyż, Związek Strzelecki „Strzelec” 	<p>I.3 I.5</p>
<p>19. Ochrona ludności i dóbr kultury oraz obrona cywilna</p> <p>1 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Międzynarodowy Ruch Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy • Wybrane regulacje międzynarodowego prawa humanitarnego • Konwencje haskie i genewskie • Zadania i podstawy organizacji obrony cywilnej • Ochrona dóbr kultury 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia podstawy prawne funkcjonowania ochrony ludności i obrony cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej • identyfikuje obiekty opatrzone międzynarodowymi znakami ochrony zabytków 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia podstawowe zasady międzynarodowego prawa humanitarnego • wymienia podstawowe dokumenty ONZ regulujące funkcjonowanie obrony cywilnej na świecie 	<p>II.1.1 II.1.2 II.1.3 II.1.6</p>
<p>R. 4. Edukacja obronna</p>				
<p>20. Reagowanie w sytuacji zagrożenia działaniami wojennymi</p> <p>1 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenia organizmu ludzkiego związane z brakiem snu, wody i pożywienia oraz wpływem czynników atmosferycznych na możliwości przetrwania • Zjawisko paniki i sposoby jej przeciwdziałaniu • Środki podręczne do zwiększenia szans przetrwania 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia graniczne wartości typowe dla wytrzymałości ludzkiego organizmu w zakresie dostępu do powietrza, wody, żywności oraz długości snu w rytmie dobowym • wymienia objawy niedożywienia, odwodnienia, wychłodzenia i przegrzania organizmu • omawia zjawisko paniki • wymienia podstawowe środki podręczne, zwiększające szanse przetrwania 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia praktyczne sposoby przeciwdziałania panice • wyjaśnia znaczenie odporności psychicznej dla normalnego funkcjonowania społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń kryzysowych • wyjaśnia praktyczne zastosowanie zasady „3F”, czyli „uciekaj, schowaj się, walcz” 	<p>IV.1.1 IV.1.2 IV.1.3 IV.1.4</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwości pozyskania wody i pożywienia występujące w środowisku naturalnym 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najprostsze sposoby pozyskania wody i żywności w środowisku naturalnym 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sposoby wymienionych przez siebie środków podręcznych, które zwiększają szanse przetrwania • wyjaśnia znaczenie pojęć survival i prepping 	
<p>21. Czy w sieci jest bezpiecznie?</p> <p>1 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zasady identyfikacji podstawowych zagrożeń cyberbezpieczeństwa zawarte w ustawie z dnia 5 lipca 2018 r. o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa oraz dokumentach NATO • Określenie ról w czasie współdziałania układu militarnego z podmiotami układu pozamilitarnego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęć : <ul style="list-style-type: none"> - cybernetyka - cyberbezpieczeństwo - społeczeństwo informacyjne • wymienia podstawowe zagrożenia dla cyberbezpieczeństwa własnego i najbliższych • wymienia zagrożenia cyberbezpieczeństwa państwa • zna znaczenie pojęć : <ul style="list-style-type: none"> - incydent - cyberatak - infrastruktura krytyczna w ramach działań na rzecz bezpieczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje medialnie znane przykłady ataków na cyberbezpieczeństwo instytucji państwa, szczególnie jego infrastrukturę krytyczną • zna znaczenie pojęć : <ul style="list-style-type: none"> - CSIRT GOV, CSIRTMON/ CSIRT NASK - definiuje alerty CRP na terenie Polski - opisuje zadania Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni - opisuje zasady polityki cyberbezpieczeństwa RP - analizuje zasady cyberbezpieczeństwa wynikające z polityki sojuszniczej NATO • opisuje podział kompetencji we współdziałaniu podmiotów układu militarnego i pozamilitarnego • opisuje prawne konsekwencje przeprowadzenia cyberataku • definiuje wybrane pojęcia z zakresu cyberbezpieczeństwa (hacking, IPR, phishing, Spyware, Dos, DDos, streaming) 	<p>IV.2.1</p> <p>IV.2.2</p> <p>IV.2.3</p> <p>IV.2.4</p>

<p>3. Szkolenie strzeleckie</p> <p>3 h</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zasady składania i rozkładania broni • Wykonanie strzelania z użyciem broni: <ul style="list-style-type: none"> - kulowej - pneumatycznej - replik ASG, - przy wykorzystaniu strzelnic wirtualnych albo laserowych 	<ul style="list-style-type: none"> • zachowuje elementarne zasady bezpieczeństwa podczas posługiwania się bronią lub jej repliką (BOLS) • wyjaśnia znaczenie pojęć: całkowita i częściowa rozbiórka broni • wskazuje i nazywa podstawowe części konstrukcyjne broni (krótkiej, długiej) • dokonuje częściowej rozbiórki broni, zachowując odpowiednią kolejność odłączania poszczególnych elementów konstrukcyjnych udostępnionego egzemplarza broni strzeleckiej • prawidłowo składa broń po zakończonej rozbiórce częściowej • bezpiecznie sprawdza działanie wszystkich złożonych elementów • przestrzega regulaminu strzelnicy • wykonuje polecenia prowadzącego strzelanie • przyjmuje postawy do strzelania z broni krótkiej i długiej (stojąc, klęcząc, leżąc) • opisuje indywidualne ochronniki wzroku i / lub słuchu • ładuje i odbezpiecza oraz zabezpiecza broń • zgrywa przyrządy celownicze • płynnie pracuje „na spuście” • przedkłada broń „do przejrzenia” i oddaje strzał kontrolny 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia praktyczne przeznaczenie przeprowadzania częściowej i/ lub całkowitej rozbiórki broni • wylicza podstawowe środki do konserwacji broni • koryguje skuteczność kolejnych strzałów, obserwując zachowanie celu • razi cel przynajmniej trzema trafieniami (3/10) • uzyskuje odpowiednie skupienie przestrzelin na tarczy (zależnie od rodzaju broni i dystansu strzelania) • usuwa przyczyny zacięcia się broni • wtosuje „wskaźnik bezpieczeństwa” • wyjaśnia wpływ rodzaju przyrządów celowniczych i rodzaju amunicji na efekty strzelania 	<p>IV.3.1 IV.3.2</p>
---	--	--	--	--------------------------

Podsumowanie i sprawdzian	<ul style="list-style-type: none"> • Podsumowanie wiadomości • Sprawdzian praktyczny i teoretyczny • Omówienie i poprawa sprawdzianu • Powtórzenie najistotniejszych wiadomości, rozwinięcie wybranych treści 	Razem: 29 h Powtórzenie i podsumowanie wiadomości po każdym rozdziale: 4 h Do dyspozycji nauczyciela: 2–4 h		
----------------------------------	---	--	--	--

Oczekiwane osiągnięcia absolwenta szkoły średniej

1. System obrony państwa:

- świadomość wagi bezpieczeństwa państwa i obywateli dla zachowania warunków ich nieskrępowanego, wszechstronnego rozwoju,
- znajomość podstawowych pojęć z zakresu bezpieczeństwa państwa oraz jego składników i instytucji działających na rzecz bezpieczeństwa,
- znajomość zadań i struktury Sił Zbrojnych RP oraz kompetencji organów władzy publicznej w zakresie bezpieczeństwa.

2. Zagrożenia i działania ratownicze:

- rozpoznawanie sygnałów alarmowych,
- znajomość zasad profilaktyki pożarowej oraz postępowania przy gaszeniu zarzewia ognia,
- znajomość zasad ewakuacji z zagrożonego obiektu (rejonu) oraz praktyczna jej realizacja po ogłoszeniu alarmu,
- umiejętność podjęcia skutecznych działań ochronnych wobec typowych zagrożeń (środowiskowych i społecznych, w tym aktów terroru),
- identyfikacja głównych znaków ewakuacyjnych i ochrony przeciwpożarowej,
- znajomość algorytmów zachowań ratowniczych i ochronnych w odniesieniu do zagrożeń poznanych oraz podobnych.

3. Podstawy pierwszej pomocy:

- rozpoznawanie stanów zagrożenia życia i zdrowia,

- wykonywanie resuscytacji krążeniowo-oddechowej,
- kompletowanie apteczki pierwszej pomocy,
- dobór środków opatrunkowych stosownie do rodzaju i miejsca zranienia,
- opatrywanie ran i urazów kończyn,
- umiejętność podejmowania działań ratowniczych w razie wypadków komunikacyjnych,
- umiejętność wzywania fachowej pomocy,
- zabezpieczenie ratownika, poszkodowanych i miejsca zdarzenia,
- świadomość znaczenia wczesnej defibrylacji dla ratowania życia poszkodowanych.

4. Edukacja obronna:

- znajomość ograniczeń ludzkiego organizmu związanych z brakiem wody, żywności i snu
- świadomość wpływu czynników atmosferycznych na możliwość przetrwania
- znajomość zjawiska paniki i praktycznych sposobów jej przeciwdziałania
- znajomość sposobów pozyskiwania wody i pożywienia występujących w środowisku naturalnym
- wiedza związana z wykorzystaniem podręcznych środków zwiększających szanse przeżycia
- znajomość podstawowych zagrożeń cyberbezpieczeństwa oraz podstawowych definicji w tym zakresie
- znajomość zasad współpracy i podziału ról pomiędzy podmiotami układu militarnego i pozamilitarnego
- umiejętność składania broni w ramach jej częściowej rozbiórki
- umiejętność strzelania z broni kulowej, pneumatycznej i replik ASG przy wykorzystaniu strzelnic wirtualnych lub laserowych